

ההמשך החלוצי במהפכה הלאומית

מכתב לחברים באנגליה

ח. בן-אשר

עם חדש. המתיישב־החלוץ — כל העם לפניו. המתיישב בקיבוץ ובמושב יכול להיות מורה־שליח בבית־ספר לילדי עולים בעיר ובכפר הנטוש ובכל אזור של התישבות חדשה, והוא נקרא להיות מתנדב בנוער, מדריך בצבאנו הצעיר. כל פינת עבודה חפשית, כל צורת חיים שיתופית, יכולה להאציל מרוחה ותכנית חייה על זרמי התישבות עממית, לבנות מרכז הקרנה ומשיכה ליהודי הפשוט וזרעו. שלטון הפועל במדינה רומז לגדולות ונצורות. הוא מטפח בעצם קיומו את יצרה של התנועה החלוצית לכיבוש האומה, לחידוש האומה ע"י מפעל של עשיית־נפשות המתחיל בגן ובבית הספר בארץ ובגולה דרך תנועת הנוער, עובר הדרגת הצבא והתישבות העולים עד בנין תרבות החיים של מתישבים בני־חורין. בכל יום בת־קול יוצאת ממדינת ישראל לחלוציה בארץ וביבשות הרחוקות: החי־שו או המרד בשעבוד הגלויות, היו למתישבים באזורי עבודה חפשית ואת ילדיהם חנכו וגדלו לצורות חדשות של חי אנוש, הנאבקות עם כשי לון האדם, התותרות לשכלול טעם החיים, להתגלות האישיות ולשחרור כוח היצירה.

מכאן משתמעת גם אחריותה החדשה של תנועת הנוער החלוצית הקטנה בתוך מאות אל־פים ומיליונים של יהודים בגלויות ה"יציבות", שעדיין לא מיצו את הגיון הברזל של דור הכליה ותקומת ישראל. אחריות חדשה זו מה טיבה? מה מחגשת עובדת המדינה בחינוך הנוער החלוצי? א. אחריות שבפועל להינכח ולהיסול השיטתי והמתוכנן של כל גולה וגולה, שהחרב עוד לא פגעה בה, חינוך הילד היהודי כאזרח ישראלי, הקמת בית ספר עברי; ריכוז הון זעיר וסלילת דרך לעליית המעמד הבינוני, ובעלי המלאכה, והפועלים המבוססים, הפקידים, תכנון עליה קר־אופרטיבית, מתוך שיתוף המדינה וההסתדרות באחריות לראשית ההתאחזות בארץ שאם לא כן תתגבש האשליה של גלות יציבה, תבוא ההשלמה עם קיומה של גלות לאחר תקומת המדינה, ויווצר חלל ריק בעליה, אשר יסכן את בטחון המדינה

שמחתי למכתבכם. בשוכי הביתה הגעתי ישר לועידת הקיבוץ המאוחד, בגבעת ברנר. באוירה של כינוס שופע נוער, מתישבים צעירים ואלפי פועלים מכל הארץ — כעין חג קיבוץ־עממי — נוכחתי מחדש בכמה חזיונות ציבוריים־נפשיים ואידיאולוגיים, אשר העמיקו את הרתתי לדרך החינוך החלוצי בתנועת הנוער עם תקומת המדינה, ואת הצורך בבחירות חד־שה. במסנה הדרך של ראשית המדינה, השאלה אשר אינה נותנת לי מנוחה, ובדרך הטבע תדריך גם את מנוחתכם, היא: מה מקומו וכוחו המחנך של הגרעין החלוצי בתוך קיבוץ גלויות מתגשם? מה השפעתה של ההתישבות החלוצית בתוך המפלגה, האתראית לדרך השלטון של הפועל בעמ, הקובעת את דמות המדינה?

אנו אחראים לשני תהליכים: להצלת זרע האומה השרידה, לחיסול הגלות — ולעיזוב דמות האדם. אין תאום שני התפקידים הללו נתון מראש. אין קצב הגידול של היסוד החלוצי הדי־נאמי, המשלב את החזון בחיי יום־יום, עולה בקנה אחד עם ממדי העליה. ככל שהעליה גדולה יותר — הגרעין החלוצי צנוע יותר. טבעי הדבר. מאות אלפי יהודים, משפחות בגיל העמידה, העור־לים מתרבויות שונות בתקופה של חורבן יהודי אירופה וארצות האיסלאם, לא ניתן להם בגלותם לדעת, מהפכה אישית מהי. את התורה הזאת יוכ־לו להנחיל להם בבואם לארץ, הדור החלוצי, ההתישבות הותיקה והצעירה, הנוער, הצבא.

המדינה היא אפשרות גדולה, מנוף להגשמת תפקידים רבים ועצומים. אך לבנין אומה חל־צית, מיישבת ישימון ומרוממת־מחנכת. אחריותו של הגרעין החלוצי לבנין האדם גדלה כגדול ממדי העליה. איני משלה את עצמי. גרעין מהפ־כני, אשר נגזר עליו להפרות אומה דווייה במופת חיים וחינוך האדם ללא משטר כפיה, אין דרכו סוגה בשושנים, אך אלה הם יסורי גידול של דור־מעבר במדינה מלקטת שברי גלויות ומרסאה את השברים. שלטון הפועל במדינה הוא עידוד, תביעה ואזהרה: חלוצי ישראל התאחדו לבנין

נסיון: היירארכיה, מנגנון פקידותי, צבא. אף תנועת גאולה לא עמדה בו בנסיון הזה. בסיכום עלייתן של מפלגות נושאות דגל הסוציאליזם ברוסיה ובאנגליה חדל להתקיים האינטרנציונל. צומצמה המערכה הסוציאליטית בתוך העמים, באה ההתרכזות בהכנות למלחמה בין עמים. עובדה היא: אנו חיים בדרך ובעולם בלי אינטרנציונל. היעמוד שלטון הפועל במדינת ישראל בנסיון כזה? ומי יערוך לו — הפילוג בשממת הפועל, השסע בנפש הנוער החלוצי ובנפש הילד אפילו בחיק ההתישבות העובדת גם בזרועותיה של הקבוצה?

חזון-האדם שלנו במהפכה הלאומית: מתיישב בן-חורין. אדם חפשי מקנין פרטי ומשעבוד להיירארכיה חברתית. אדם הנותן את יכולתו לבנין תרבות החיים של האומה ומקבל ממנה את הדרוש לו להתפתחות אישיותו. הירות של ממש בחיי יום יום ליחיד פירושה קיום עצמאי, מקור-פרנסה בלתי תלוי בגרם-מעלות פקידותי, צבאי, רעיוני. חלום המתיישב — חופש מפקיד, קצין וכוהן. איתלות כלכלית ואי-הש-תלבות בסולם של יחסי שלטון ועליה חברתית, המשפיעים על מצפון היחיד, על קשב האדם לעצמו, על העין הגלויה, על יצר האמת. זוהי חירות האדם בעבודה, בהתישבות החלוצית מת-גשמת האחדות העמוקה בין חירות ישראל וחיי רות היחיד מישראל. מי יערוך לחירות זו במדינת ישראל?

לחירות הזאת יכול לערוך הנוער, הדור השני בהתישבות, ההתישבות הצעירה, צבא צעיר גר שא יצר חלוצי מיישב, לחירות הזו חייב לערוך בית-הספר, ערבים אחרים אינם.

וכאן אנו נתקלים בסראגיקה הפנימית של הכוח החלוצי במהפכה: הקרע המשחית המסלף את דמותה של תנועת הפועלים ואת יחסי האדם בתוכה, יוצר תסביך פתולוגי בתנועה הקיבוצית והדור המתחנך בתוכה. עם תקומת המדינה ועלית ערך המפלגה הסוציאליסטית בחיי העם, מתבהר שבעתים אסון הפילוג החלוצי. מתגבש הניגוד האידיאולוגי בין פולחן רומאנטי של תרבות-שלטון זרה בין אמונה משיחית בצבאו של גואל עולמי ובין דרך הסוציאליזם החלוצי. הינוק מאמונה בתווך העם ומאמיתו של היחיד הבונה את עולמו ללא כסיה של מצפון, הנזון משרשי הרצון להגשמה אישית בתרבות העברית. הסוציאליזם הארץ ישראלי האמיתי נוקט כלל גדול בידו: וזשמרתם לנפשותיכם מ"עבודה זרה".

וימעט את דמות ישראל במזרח התיכון. התנועה החלוצית חייבת להשליט את ההכרה בכל בית יהודי: אין עתיד לילד בגולה, וממילא על ההר רים להתכונן לדרך. בהדרגת החלוצי חייבת התנועה הציונית, היא צריכה לראות את תפקידה המרכזי עם תקומת המדינה לארגן את העם בדרך, לפי ביטויו של הרצל, כל הסתדרות ארצית מן הראוי שתהיה לה תכנית משלה, מתוך תיאום עם מדינת ישראל, לחיסול גלותה. כל שבט בישראל, אשר טרם נושל, חייב בידי מתו הוא לסלול את דרכו לארץ, וכל יזמה ראוייה לעידוד. מדיניות של כינוס גלויות היא מדיניות מסועפת.

ב. אחריות ליעוד המחנך ולטיפוח היצר המח-ג, של היסוד החלוצי, של הגרעין החלוצי בתוך תהליך ההתערות ההתישבותית והמיזגה התר-בותית של עלית העולים לישראל.

ג. אחריות לתכנון החלוצי-הסוציאליסטי של בנין הארץ בקנה-מידה ממלכתי ולאורך-ימים. הבהרת דרך החזון המתכנן, לשם יצירת תבנית לחייו של עם מתיישב בן-חורין, חזון הנותן טעם לחיי הדור.

ד. אחריות אישית לבנין המדינה על יסוד חירות האדם והעבודה, על יסוד עצמאותה המ-דינית והרוחנית של מדינת ישראל במאבק הכוחות העולמיים.

ה. אחריות לאופיו החלוצי וטהרו הסוציא-ליסטי של שלטון הפועל במדינה, הרדה מתמדת לגורלה ולדמותה של מפלגת הפועלים הקובעת למעשה דרך המדינה.

ו. אחריות למלחמה על האחדות המדינית והחלוצית של פועלי ארץ-ישראל, אחדות הנוער החלוצי והתנועה הקיבוצית, אחדות שהיא מעין כוח לבנין עם חלוצי ולתכנונה הסוציאליס-טי של הארץ כולה.

אחריות פירושה קבלת עול, שיתוף גורל, הגי-שמה אישית, מגע בלתי-אמצעי עם כאב הדור הבונה מדינה כזאת, מדינה המעלה יהודים מעבר לכל חשבון, מדינה אשר אין להזכיה את הצלחתה המיישב בחשבון מלכתחילה. והתגר-עה החלוצית מצווה על אומץ-לב לקבלת האחר-יות הזו על כל מסקנותיה. גרעין חלוצי המת-נזר מן ההשפעה על שלטון הפועל בעם והתכר-בון הסוציאליסטי של הארץ, קובע את נפש המהפכה הלאומית ונעשה שותף להתנוונתה מבפנים, הוא סותם את מעין ההתחדשות שכל דור-מעבר זקוק לו כל-כך. שלטון ממלכתי הוא

ולקשר הדוק עם הנוער החלוצי בארץ. הוא הנר ער הכואב ונאבק על האחדות החלוצית כדרך בנינה של האומה.

לגבי כמה חברים בתנועה באנגליה קיים היסוס לגבי הקמת תנועת הבונים העולמית, והוא כרוך בזיקה של חלקים מן התנועה, ביחוד בארצות הברית, למפלגת פועלי ארץ-ישראל. אודה, ההיסוס קרוב ללבי. כל ימי הייתי שותף לתפיסת הכלליות בחינוך הנוער, בהכרת הסמכות האחת למעמד הפועלים כולו ולהסתדרות הכללית לחנך נוער למן יסוד ההסתדרות הכללית של הנוער העובד ועד המאבק על איחוד התנועה הקיבוצית והנוער החלוצי. הנחתי הראשונה: האישיות הצעירה צריכה לראות את המחנך במעמד כולו, בחלוץ הקיבוצי, חייבת לראות את מפת הארץ כולה ואת מפת העם כולה, ולהתחנך על ערכי היסוד המשותפים להתיישבות החלוצית על כל גילוייה ועל האחוריות המדינית של כלל התנועה. אני מאמין עד היום שתורת האחדות החלוצית אינה אמת לתקופה או לשעה, כי אם דרך האמת להגשמת הסוציאליזם בהיסטוריה העברית. מי שאינו מאמין באחדות הכוח החלוצי כמכנס עם ומחדש תרבות חייו אינו רואה דרך ממשית להתגבר על כשלון הפועל בעולם בתוך תהליך בנינה של ארצנו. זהו מבחן האמונה בהגמוניה החלוצית בתוך קיבוץ הגלויות ובנין האדם העברי החדש. כשם שכש"לון הסוציאליזם העולמי והאינטרנציונל אינם פוטרים אותנו מן האחריות למאבק תמיד על חזון מין-האדם לעתיד לבוא, כך אין עיקר אחר דתו של האדם העובד וחזון גאולתו ענין תולף לקוניוקטורה מהפכנית או ריאקציונית. האחדות החלוצית היא תפיסה תרבותית והשקפת-עולם: כיצד בונים עם חלוצי על יסוד חירות היחיד ומצפוננו במסגרת מרות ההגשמה של הכלל החלוצי.

ואולם לנגד עינינו הולך ומתגבש הניגוד הרעיוני בין קבלת מרותו הרחנית של הקומרניזם העולמי ובין עצמאות הדרך של הסוציאליזם הישראלי, היחיד בחידוש צורות חיו ובגיי-וון מקורותיו התרבותיים, התגבשות זו מעמידה לפני הנוער החלוצי את בעיית ההכרעה על דרכה של המהפכה בתקופתה הראשונה, בימי המעבר לבניה ממלכתית-חלוצית רבת ממדים, מתוך השי-ראה שבחזון. הדור מתחנך באוירה של קיבוץ גלויות ובנין מדינה וצבא, והקמת מנגנון ממלכתי, ואין הנוער יכול לחכות עד תקומתה של

מעבודת מעצמות, מעבודת המיתוס האטומי של ימינו. זהו סוציאליזם שאינו סוגד ואינו מספיק את גורלו המדיני ואת גורל חינוך ילדיו בידי שום רומאנטיקה של צבא-גואל רחוק ומופת-משטר זר, ויהיה הגואל חזק, כובש, ויהיה המשטר ידיד ועוזר בצר, ויהיה בן-ברית לשעבר או לעתיד. היו נאמנים לשביל הצנוע, לנסיון האדם בהתישבות החלוצית, היו נאמנים לשבילכם בתרבות העולם.

על יסוד הגשמה אישית בהיתשבות החלוצית, תכנון הארץ והינוך העם, על יסוד אחי-ריות אישית לבנינה של המדינה, שמירת תכנה הפנימי של המהפכה הלאומית והסוציאליטית, על יסוד התרדה לשמירת צלמה החלוצי של המפגה הסוציאליסטית עם עלייתה לשלטון במדינה, לטיפול כוחה הדינאמי, המגשים והמתחדש — צריכה לקום ולהבנות התנועה העולמית של הנוער החלוצי.

למעשה קיימת תנועת נוער חלוצית בגולה בימינו רק בארצות דוברות אנגלית. אירופה חוסלה כמעין המתגבר של כוחות חלוציים. בארצות ה"דמוקראטיה העממית" עומדת תנועתנו על נפשה באחרית כוחה. בארצות ערב והאיסלאם לא השיג בנין התנועה החלוצית את קצב החיסול, הממשי והאפשרי, של גלויות אלו. עתיד העליה והגרעין החלוצי נתון בארצות-הברית וביתר הארצות שרובן דוברות אנגלית, אך מי יבקיע את החומה ויסיע את העם. ולא דוקא בכוחה של אימת עקירה מאונס, כי אם בכוחה של בחירה יהודית בעצמאות בונה, בחירה בעתיד לילה, מי יטע בהכרת המוני העם את חזון הילד והנוער העברי בן החורין וישר הקומה, המעוררה, האמיץ, מכנס העם ובונה המדינה? מי ישליט את בכורת עתיד הילד היהודי במרכז החזיה וההגות של כל בית מישראל?

לתנועה החלוצית בארצות הללו, ולעליה החלוצית מן הארצות הללו, משקל איכותי, מיוחד, בתהליך המהפכה הלאומית. עדיין הן בחינת "עליה שניה" בכמות ובאיכות, ברמת התרבות ובבעיות היחיד. עליה זו כבר היא חייבת לכון לבה ל"קפיצת הדרך" ישר מן ה"עליה שניה" לעליה המונים. עליה להגות במושגי שליחות של דור חלוצי המגשר בגופו בין המהפכה בארץ ובין המהפכה בעם. על הנוער החלוצי בארצות הללו להעלות את משקלו המחנך ולגלות את העוז לשליחותו לפי קצב התקופה וממדיה. לשם כך זקוק הוא למרכז רעיוני מלוכד ובעל רמה

למפלגה המיצגת את רוב הפועלים, המוכנה כלב שלם לאיחוד מדיני המקבלת את ההכרעה הריבונית של כל פועלי ארץ-ישראל בהסדרות ללא הסתיגות. בכל יום מוכנה המפלגה לעמוד במבחן האיחוד המדיני בהסדרות, אשר בה היא רוב, ובמבחן האיחוד הקיבוצי במקום שאינה רוב. אף אין היא מתנה איחוד אחד במש"נהו, אם כי ההגיון מתייב איחוד כולל של היסוד החלוצי המחנך בתוך המפלגה המדינית האחראית לגורל המדינה ותכניתה. אך במציאות התפתחות של הסדרות הנוער החלוצי אין להטיל האחידה חד-צדדית. קובעת ומכרעת אהדות הדרך החיינוכית והאישיות החלוצית בתנועה. זה הדרך להעלאת הגרעין החלוצי בתוך גולה שלא עלה עליה הכוונה, לקראת מילוי תפקידו במהפכה הלאומית הגדולה.

האחדות השלמה הנאמנה לגוף החזון, והשאלה עומדת בכל חומרתה: היכן מקומו של הנוער, במעגל האחריות ובהינתן עולם המחשבה של המפלגה ההגמונית המיצגת את הפועל במדינה — או מהוצה לה? אין בי ספק שרק מתוך מגע רעיוני ונפשי עם המפלגה האחראית לדרכה של המהפכה, יוכל הנוער ויהיה ראוי לקבל את נחלת הרוח ואת הרצון הרענן של הדור החלוצי להגשמה, לקבל את הנחלה ולחדשה יום יום.

בתנאי המציאות ראוי ומן הדין לבנות את תנועת הנוער החלוצית בגולה על יסודות אלה: (א) בהירות רעיונית בעקרונות המחנכים המשורפים, (ב) גמישות פורמלית וארגונית של התנועה, עות לארצותיהן בענין הניקה למפלגת פועלי ארץ-ישראל. אין צל הפילוג צריך להטיל על חלקי תנועה חובת התנזרות מזיקה נפשית

על הסדרות העובדים

אתרות העבודה קבעה את מבנה ההסדרות כאשר הנהו כיום הזה... אמנם יש עכשיו קיטרוג נגד "ריכוז", אבל מי שיבוא לבחון את טענות המקטרגים ימצא, כי הן מכוונות לא נגד הריכוז אלא נגד המרכזים.

גלחמים נגד הריכוז, כביכול, אנשי "השמאל", הקומוניסטים, ואחם יודעים את אהבת הדי-צנטרליזאציה ואת השאיפה לאבסורומיה של כל תא ותא המצויה בקומוניזם... אם דבר-מה דורש תיקון בהסדרות, הרי זה לא בכיוון של פירוד ההסדרות, אלא להיפך, בכיוון אל התלכדות, לשם הגברת כוחו המעמדי לקליטת העליה ומניעת הקרע העלול להוצר בין העולים הבאים זה אחר זה. ועוד מלחמה אחת עומדת לפנינו... זהו המלחמה על טיבה של ההסדרות: אם זוהי הסדרות כללית, מאוחדת ויחידה של המעמד, או אין זה אלא "צירוף", קנוניה של מפלגות... אני חושב את שותפות הפעולה של כל הזרמים בהסדרות לאחת המצוות החיוניות של תנועתנו ותנאי מוקדם להגברת כשרון הפעולה.